

ÉRETTSÉGI VIZSGA • 2016. május 4.

TÖRTÉNELEM

KÖZÉPSZINTŰ ÍRÁSBELI ÉRETTSÉGI VIZSGA

JAVÍTÁSI-ÉRTÉKELÉSI ÚTMUTATÓ

**EMBERI ERŐFORRÁSOK
MINISZTERIUMA**

Útmutató az írásbeli vizsgafeladatok javításához

A dolgozatot a vizsgázó által használt színűtől eltérő színű tollal javítsa az alábbiak szerint!

1. Jó válasz	✓
2. Hiány(osság)	√—
3. Nem tartozik szorosan a megoldáshoz	[ ]
4. Felesleges, értékelhetetlen rész (áthúzás)	—————
5. Súlyos hiba, tartalmi tévedés (aláhúzás)	—————
6. Értelmetlen szöveg, logikai problémák (aláhúzás)	~~~~~
7. Nyelvhelyesség (aláhúzás)	.....
8. Durva helyesírási hiba (aláhúzás)	=====

(Durva helyesírási hiba:

- a mássalhangzók időtartamának hibás jelölése,
- az összeolvadás, a hasonulás és a kiesés hibás írásmódja,
- kis- és nagy kezdőbetű tévesztése (pl. Római Birodalom, Széchenyi, napóleoni, németországi),
- igekötős igék hibás egybe-, illetve különírása,
- tagadószó egybeírása,
- az ly-j tévesztése.)

A feladatok alatt található téglalapok közül a bal oldaliban a feladatra adható maximális pontszám van, a **jobb oldali téglalapba kell beírni a tanuló által elért összes/teljes pontszámot**.

A feladatok egyes részeinek megoldásáért járó **részpontszámokat** is írja a dolgozat(ok)ra!

Csak a megoldási útmutatóban megadott/megfogalmazott válaszelemeket fogadja el, és az egyes feladatoknál feltüntetett pontozás szerint értékeljen! A megadott válaszelemektől eltérést lehetővé tevő feladatokra, feladatelemekre (pl. indoklás) és feladattípusokra a részletes megoldási útmutatóban külön utalás található.

I. A rövid feladatok javítása, értékelése

Értékelési alapelv, hogy a javítókulcsban szereplő válaszelemeket kell jó válaszként elfogadni.

Pontozás

Jó válasz/válaszelem:	0,5 vagy 1 pont (a megoldókulcsban feltüntetettek szerint)
Rossz válasz:	0 pont
Hiányzó válasz:	0 pont

Azokra a feladatelemekre lehet 0,5 pontot adni, amelyeket a javítókulcs külön is megjelöl.

A megoldókulcsban megadott pontszám egy-egy eleme már tovább nem bontható.

Az egyes feladatrészek pontjainak összesítése során kapott pontszámot nem kell kerekíteni, lehet pl. 3,5 pont.

A több válaszelemből álló feladatok pontozása:

- ha 2 pont adható, és két válaszelemet vár el a feladat, akkor minden egyes hibátlan válaszelemért 1–1 pont adható;
- ha 1 pont adható, és két válaszelemet vár el a feladat, akkor minden egyes hibátlan válaszelemért 0,5–0,5 pont adható.

A nem zárt végű feladatoknál (az indoklásoknál, szövegértelmezéseknél stb.) minden olyan megoldás elfogadható, amely tartalmilag megegyezik a megoldási útmutatóban szereplő válasszal. (Ezért ezeknél a feladatoknál a megoldások „Pl.”-lal kezdődnek.)

Azoknál a feladatoknál, ahol több válaszelem közül kell a jó megoldást kiválasztani (pl. igaz-hamis), ott az összes válaszelem aláhúzása, megjelölése esetén a válasz nem értékelhető. Ha egy feladat meghatározza az elem(ek) számát, és a vizsgázó ennél többet ír, akkor a beírás sorrendjében kell értékelni.

A megoldásokért az előírt maximális pontot meghaladó „jutalompont” nem adható.

Hibás vagy hiányzó válaszelemek miatt pontot levonni nem szabad.

A **kerettantervekben** szereplő személyek, topográfiai adatok és fogalmak csak **pontos helyesírással** értékelhetők.

Az egyszerű, rövid feladatok összpontszámát a feladatlap utolsó oldalán az összesítő táblázat megfelelő rovataiba be kell írni:

- ha ez az összpontszám egész szám, akkor az *Összesen* rovatba, majd megismételve az *I. Elért pontszám egész számra kerekítve* rovatba is;
- ha ez az összpontszám törtszám, akkor az *Összesen* rovatba, majd a matematika szabályai szerint egész számra kerekítve (pl. 23,5 pont kerekítve 24 pont) az *I. Elért pontszám egész számra kerekítve* rovatba.

A megoldásban szereplő javítókulcstól csak **különösen indokolt esetben lehet eltérni**. Az eltérések okát a javítónak külön szöveges magyarázattal kell indokolnia.

II. A szöveges feladatok javítása, értékelése

1. A feladatválasztás

Összesen **három** feladat értékelhető:

- egy **egyetemes** történelemre vonatkozó **rövid** feladat,
- egy **magyar** történelemre vonatkozó **rövid** feladat,
- egy **magyar** történelemre vonatkozó **hosszú** feladat.

A két magyar történelemre vonatkozó feladatnak **különböző korszakokra** kell vonatkoznia.

A feladatok értékelése a tanulók **hibás feladatválasztása esetén**

Ha *három feladatot oldott meg* a tanuló, de helytelenül választott a korszakok, a feladat-típus stb. vonatkozásában, akkor

- azt a feladatát (vagy feladatait) kell figyelmen kívül hagyni, amelyikben a legkevesebb pontot érte el, így az összpontszám kiszámításánál a legkisebb pontveszteség éri;
- azt az egy (kettő) feladatát kell figyelembe venni, amely(ek) megfelel(nek) a választási szempontoknak, és amely(ek)ben a legtöbb pontot szerezte.

Ha a tanuló *háromnál több feladatba is belekezd*, de nem jelöli egyértelműen választását, és a megoldások között van három olyan feladat, amelyik megfelel a választási szabályoknak, akkor a legkisebb sorszámú megoldott feladattól indulva, a jó választás szabályai alapján emelkedő számsorrendben kell a feladatokat értékelni (pl. 13., 15., 18. vagy 14., 15., 18.).

Ha a tanuló *háromnál több feladatba is belekezd*, de nincs három olyan feladata, amely megfelel a választási szempontoknak, akkor azokat a feladatait kell figyelembe venni,

---

amely(ek) megfelel(nek) a választási szempontoknak, és amely(ek)ben a legtöbb pontot szerezte.

Ha a vizsgázó *mindegyik feladatba belekezd*, és nem jelzi egyértelműen választását, akkor a vizsgaleírásnak megfelelően a **13., 15., 20.** feladatok megoldását kell értékelni.

2. A feladatok értékelése

A feladatok **értékelésében** a következő szempontok a meghatározók:

- a) **feladatmegértés**,
- b) **követelményeknek** (kompetenciák, tartalmak) való megfelelés,
- c) **megszerkesztettség, nyelvhelyesség**.

A szöveges feladatok értékelése a **javítókulcs** felhasználásával történik, amely tartalmazza a konkrét értékelési szempontokat és a műveleteket, valamint a hozzájuk rendelhető tartalmakat.

a) Útmutató a feladatmegértés pontozásához:

A feladatmegértés kapcsán a következő szempontokat kell figyelembe venni.

- A feladat (téma, korszak) azonosítása: a diák a megadott problémáról, témáról, korszakról ír-e?
- A témataartás, a lényeg kiemelése: lényegre törően, a feladatban felvetett problémára koncentrálnak-e?
- Tartalmi mélység, kifejtettség: megállapításai és következtetései mennyire összetettek, illetve relevánsak-e a probléma szempontjából?
- A műveleti sokszínűség és eredményesség: használja-e a megfelelő forrásokat, és tud-e lényeges megállapításokat, következtetéseket tenni?

A feladatok konkrét értékelésénél az első lépés annak eldöntése, hogy a **feladatmegértésre** adható 4 vagy 8 pontból elért-e a vizsgázó legalább 1 pontot. Ha nem, akkor a feladat összpontszáma csak 0 pont lehet.

A problémamegoldó (rövid) feladatoknál

4 pont akkor adható, ha a vizsgázó a problémát teljeskörűen megértette és helyesen értelmezte, a kifejtés arányos, logikus, lényegre törő. A források felhasználásával lényeges következtetéseket fogalmaz meg, a konkrét és az általános megállapítások aránya kiegyensúlyozott.

3 pont akkor adható, ha a vizsgázó a problémát teljeskörűen megértette és helyesen értelmezte, de a kifejtés aránytalan vagy nem lényegre törő.

2 pont akkor adható, ha a probléma megoldását csak részben dolgozta ki, és használta a forrásokat, de nem tesz lényegi megállapításokat.

1 pont akkor adható, ha legalább egy olyan megállapítást tesz, amely alapján igazolható, hogy a problémát megértette, de a kifejtés túlnyomó része nem a probléma értelmezésére vagy megoldására irányul.

0 pont akkor adható, ha nem érti meg, illetve teljes mértékben félreérti a feladatot, nem használta a forrásokat, megállapításai nem a probléma értelmezésére irányulnak.

Az elemző (hosszú) feladatoknál

7–8 pont akkor adható, ha a vizsgázó a problémát teljeskörűen megértette és helyesen értelmezte, a kifejtés arányos, logikus, lényegre törő. A források felhasználásával lényeges következtetéseket, megállapításokat fogalmaz meg, a konkrét és az általános megállapítások aránya kiegyensúlyozott.

4–6 pont akkor adható, ha a vizsgázó a problémát teljeskörűen megértette és helyesen értelmezte, de a kifejtés aránytalan vagy nem lényegre törő.
2–3 pont akkor adható, ha a probléma megoldását csak részben dolgozta ki, és használta a forrásokat, de nem tesz lényegi megállapításokat.
1 pont akkor adható, ha legalább egy olyan megállapítást tesz, amely alapján igazolható, hogy a problémát megértette, de a kifejtés túlnyomó része nem a probléma értelmezésére vagy megoldására irányul.
0 pont akkor adható, ha nem érti meg, illetve teljes mértékben félreérti a feladatot, nem használja a forrásokat, megállapításai nem a probléma értelmezésére irányulnak.

b) A műveletek és a tartalmi elemek pontozása

A javítókulcsban az egyes kompetenciák (pl. idő- és térbeli tájékozódás, források használata) alkalmazásához kapcsolódó műveleteket „M”-mel, a hozzájuk rendelhető tartalmi elemeket pedig „T”-vel jelöltük.

Szoros összefüggés van természetesen a két értékelési szempont között, hiszen a **műveletek csak a konkrét tartalmakon keresztül értelmezhetők és értékelhetők**.

Egy művelethez a problémamegoldó (rövid) feladatok esetében egy-két tartalom kapcsolódik, míg az elemző feladatokban – különösképpen az eseményeket alakító tényezők feltárásánál – több, kettő-három tartalmi elem is rendelődik.

Ha a javítókulcsban egy művelethez csak egy tartalmi elem kapcsolódik, akkor a javításban a műveletek és a tartalmak **pontszámának is meg kell egyeznie**. (Például: rövid feladatok esetében a *Tájékozódás térben és időben*, a *Szaknyelv alkalmazása* és a *Források használata* szempontokra, illetve hosszú feladatok esetében a *Tájékozódás térben és időben* és a *Szaknyelv alkalmazása* szempontokra csak 0 vagy 2 vagy 4 pont adható.)

Ha a javítókulcsban egy művelethez több tartalmi elem kapcsolódik, akkor a köztük lévő szoros összefüggés miatt **bizonyos pontszámok nem adhatók** (például: rövid feladatoknál az *Eseményeket alakító tényezők feltárása* szempontokra nem adható 1 és 4 pont, a hosszú feladatoknál a *Források használata* szempontokra nem adható 1 és 5 pont, az *Eseményeket alakító tényezők feltárása* szempontokra nem adható 1 és 6 pont).

Általános szabályként az egyes műveletek és az egyes tartalmak pontozásakor az alábbiakat kell érvényesíteni.

A „Műveletek” (M) pontozása

2 pont akkor adható, ha a hozzá tartozó, a vizsgázó által elért tartalmi pontszám magas (az elérhető maximális tartalmi pontszám több mint 50%-a).
1 pont akkor adható, ha a tartalmi pontszámokból a vizsgázó legalább 1 pontot elért, és a válasz nem tartalmaz durva hibát (téves adatot, megállapítást).
0 pont akkor adható, ha a vizsgázó a tartalmi elemekre nem szerzett pontot, és a válasza súlyos tévedést tartalmaz.

A tartalmi elemeknél szereplő példák (pl.) azt jelzik, hogy mely tartalmak fogadhatók el jó válaszként. **A tartalmi válaszelemek általában két részből állnak:** idő- és térmeghatározás; általános és konkrét fogalomhasználat; felsorolás (rögzítés, bemutatás) és következtetés (megállapítás). Ez a pontozásnál azt jelenti, hogy ha csak az egyik elemet tartalmazza a válasz, akkor 1 pontot, ha mindkettőt, akkor 2 pontot lehet adni. Természetesen a tartalmi válaszelemeknél – különösképpen a felsorolásoknál és következtetéseknél – másfajta jó kombináció is elfogadható, mint amit a javítókulcs tartalmaz. A javítókulcsban néhány tartalmi elemnél a „vagy” szóval elválasztva több jó válaszlehetőség is szerepel, mindez nem zárja ki, hogy más jó tartalmi elemeket is elfogadjon az értékelő.

A „Tartalmi elemek” (T) pontozása

2 pont akkor adható, ha a válasz megfelelő mennyiségű helyes adatot tartalmaz, az elemzés jó színvonalon hivatkozik a forrásokra (szerzőre, szándékokra, körülményekre stb.), valamint többféle jellemző, tipikus okot, következményt fogalmaz meg, és/vagy említ az eseményekhez kapcsolódó történelmi személyiségeket.

1 pont akkor adható, ha kevés és nem lényeges, nem a legjellemzőbb adatot, következtetést, megállapítást tartalmaz az elemzés.

0 pont akkor adható, ha nincsenek adatok, összefüggések, vagy ha teljesen hibás megállapítások vannak a megoldásban.

c) A „Megszerkesztettség, nyelvhelyesség” pontozása**A problémamegoldó (rövid) feladatoknál**

2 pont akkor adható, ha a fogalmazás értelmes mondatokból álló, szerkesztett szöveg, melyben nincsenek durva helyesírási hibák.

1 pont akkor adható, ha több nyelvhelyességi és több durva helyesírási hiba van benne.

0 pont akkor adható, ha a megoldás csupán szavakból álló vázlat, nincsenek benne összefüggő mondatok.

Az elemző (hosszú) feladatoknál

7–8 pont akkor adható, ha a fogalmazás értelmes mondatokból álló, koherens, szerkesztett szöveg, felépítése logikus, arányosan igazodik a tartalmi kifejtéshez, megállapításai árnyaltak, több szempontúak, és nem tartalmaz nyelvtani vagy helyesírási hibát.

4–6 pont akkor adható, ha a szöveg értelmes mondatokból áll, de aránytalanul szerkesztett, vagy néhány megállapítása leegyszerűsített, egysíkú, kisebb nyelvhelyességi hibákat tartalmaz.

2–3 pont akkor adható, ha a szöveg értelmes mondatokból áll, de a szöveg rosszul szerkesztett, aránytalan, hiányos (pl. a bevezetés, tárgyalás, befejezés közül valamelyik hiányzik).

A szöveg megállapításai leegyszerűsítettek, egysíkúak, nyelvhelyességi hibákat tartalmaznak.

1 pont akkor adható, ha a válasz mondatokból áll, de a mondatok között alig van (tartalmi vagy nyelvi) összefüggés, és súlyos nyelvhelyességi és helyesírási hibákat tartalmaz.

0 pont akkor adható, ha a válasz vázaltszerű, csupán szavakból áll.

3. A szöveges feladatok terjedelme

Fontos szövegalkotási kompetencia, hogy a vizsgázó a gondolatait az előre meghatározott terjedelem keretei között fejtse ki. Indokolt esetben a kipontozott helyen megkezdett gondolat a lap üres helyein befejezhető, és ez a válaszelem is értékelhető. Ez a rövid feladatoknál kb. 2–3 sort, hosszú feladatoknál kb. 4–5 sort jelent.

4. A szöveges feladatok értékelésének javasolt menete

1. Tanulmányozza át a feladatok javítókulcsait!
2. Tekintse át az értékelési szempontsor mintáját!
3. Ellenőrizze a vizsgázó feladatválasztásait!
4. Legalább kétszer olvassa el a tanuló dolgozatát!
5. A javítókulcs elemei szerint állapítsa meg az egyes szempontok szerint elért pontszámot!
6. Állapítsa meg az összpontszámot, és az osztószám (2) segítségével számítsa át vizsgaponttá!
7. A vizsgapontokat feladatonként **ne kerekítse!**
8. **Számítsa ki a három esszéfeladatban elért összesített vizsgapontszámot, majd írja be a feladatlap utolsó oldalán az összesítő táblázat megfelelő rovataiba:**
  - ha ez az összpontszám egész szám, akkor az *Összesen* rovatba, majd megismételve a *II. Elért pontszám egész számra kerekítve* rovatba is;
  - ha ez az összpontszám törtszám, akkor az *Összesen* rovatba, majd a matematika szabályai szerint egész számra kerekítve (pl. 23,5 pont kerekítve 24 pont) a *II. Elért pontszám egész számra kerekítve* rovatba!

III. A feladatlap összpontszámának megállapítása

Adja össze az I. és a II. összetevőben elért (egész számra kerekített) pontszámokat!

Táblázatok a feladatok értékeléséhez, pontozásához

Rövid választ igénylő feladat

Szempontok	Elérhető	Elért
	pont	
Feladatmegértés	4	
Tájékozódás térben és időben	4	
Szaknyelv alkalmazása	4	
Források használata	4	
Eseményeket alakító tényezők feltárása	6	
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	2	
Összpontszám	24	
	OSZTÓSZÁM 2	
Vizsgapont	12	

Hosszú választ igénylő feladat

Szempontok	Elérhető	Elért
	pont	
Feladatmegértés	8	
Tájékozódás térben és időben	4	
Szaknyelv alkalmazása	4	
Források használata	8	
Eseményeket alakító tényezők feltárása	10	
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	8	
Összpontszám	42	
	OSZTÓSZÁM 2	
Vizsgapont	21	

I. RÖVID VÁLASZT IGÉNYLŐ FELADATOK**1. Nyugatrómai Birodalom hanyatlása (Elemenként 1 pont, összesen 4 pont.)**

- a) 5.
- b) 3.
- c) 1.
- d) 4.

2. Világvallások (Elemenként 1 pont, összesen 4 pont.)

- a) brahmanizmus / hinduizmus
- b) kereszténység
- c) iszlám
- d) buddhizmus

3. Magyar őstörténet (Elemenként 1 pont, összesen 3 pont.)

- a) 1.
- b) 2.
- c) 3.

4. Anglia a XVII. században (Összesen 4 pont.)

- a) alkotmányos / parlamentáris monarchia / királyság *vagy* parlamentáris rendszer / kormányzat (1 pont)
- b) Az uralkodó hatalma korlátozott. / A parlament politikai szerepe jelentős. *(Tartalmilag hasonló, más helyes válasz is elfogadható.)* (1 pont)
- c) 4., 6. *(A válaszok fordított sorrendben is elfogadhatóak.)* (Elemenként 0,5 pont.)
- d) 5., 9. *(A válaszok fordított sorrendben is elfogadhatóak.)* (Elemenként 0,5 pont.)

5. XVIII. századi Magyarország (Elemenként 1 pont, összesen 4 pont.)

- a) 5.
- b) 1.
- c) 3.
- d) 7.

6. USA nagyhatalommá válása (Összesen 4 pont.)

- a) rabszolgaság *(A helyes válasz más megfogalmazásban is elfogadható.)* (1 pont)
- b) 1861, 1865 (Elemenként 0,5 pont.)
- c) a gyarmatosítást / hódítást / terjeszkedést *(A helyes válasz más megfogalmazásban is elfogadható.)* (1 pont)
- d) a nagyvállalatok / trösztök politikai befolyására *(A helyes válasz más megfogalmazásban is elfogadható.)* (1 pont)

7. Dualizmus kori nemzetiségek (Elemenként 1 pont, összesen 3 pont.)

- a) horvát
- b) 1868
- c) Eötvös József

8. Két világháború közötti világgazdaság (Elemenként 1 pont, összesen 4 pont.)

- a) Franciaország
  - b) Németország
  - c) Szovjetunió
  - d) Nagy-Britannia
-

---

9. Választójog Magyarországon (Összesen 4 pont.)

- a) (magas) életkor, nőkre vonatkozó szigorúbb feltételek, (2 év) egy helyben lakás, iskolai végzettség *(Bármely két helyes válasz elfogadható, a helyes válaszok más megfogalmazásban is elfogadhatók.)* (Elemenként 1 pont.)
- b) Matzner Ödönné (1 pont)
- c) Mert csak két gyereke van életben / Mert csak öt osztályt végzett. *(A helyes válasz más megfogalmazásban is elfogadható.)* (1 pont)

10. Határon túli magyarok (Elemenként 1 pont, összesen 4 pont.)

- a) 3.
- b) A (Romániával kötött) fegyverszüneti szerződésben Erdélyt / Erdély nagyobb részét Romániának ígérték. *(Tartalmilag hasonló- a forráson alapuló – más helyes válasz is elfogadható.)*
- c) 3.
- d) Szovjetunió

11. Harmadik világ (Elemenként 1 pont, összesen 4 pont.)

- a) Egyesült Nemzetek Szervezete / ENSZ
- b) A Föld népességének egy része éhezik, miközben előteremthető a szükséges mennyiségű élelmiszer. *(Tartalmilag hasonló, más helyes válasz is elfogadható.)*
- c) népességrobbanás / a népesség növekedése *(Tartalmilag azonos, más helyes válasz is elfogadható.)*
- d) elmaradott (mezőgazdasági) technika *(Tartalmilag azonos, más helyes válasz is elfogadható.)*

12. Emberi jogok (Elemenként 1 pont, összesen 3 pont.)

- a) 4.
- b) 2.
- c) 1.

II. SZÖVEGES, KIFEJTENDŐ FELADATOK**13. Római parasztság (rövid)**

Szemponatok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően a római parasztság helyzetében bekövetkezett változásokat mutatja be. A válasz a forrás felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel (pl. a rabszolgatartó nagybirtok kialakulása versenyképtelenné tette a kisbirtokot).	0–4
Tájékozódás térben és időben	M A vizsgázó a történelmi eseményeket térben és időben elhelyezi. T Rögzíti, hogy a vázolt jelenség a Kr.e. III–II. században zajlott, és utal a téma valamelyik térbeli elemére (pl. Itália, Róma városa, hódítások).	0–4 [nem adható: 1 és 3]
Szaknyelv alkalmazása	M A vizsgázó helyesen alkalmazza az általános, illetve a témához kapcsolódó történelmi fogalmakat. T Szakszerűen használja a következő általános és konkrét történelmi fogalmakat: pl. nagy- és kisbirtok, paraszt, rabszolga.	0–4 [nem adható: 1 és 3]
Források használata	M A vizsgázó beépíti válaszába a forrásban található információkat, és következtetéseket von le belőlük. T Rögzíti Appianosz leírásának valamelyik elemét (pl. a rabszolgáknak nem kellett katonáskodni, a rabszolgák száma megnőtt, a rabszolgatartás jövedelmező volt), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. kialakult a rabszolgatartó nagybirtok, a hódító háborúk miatt olesó volt a rabszolga).	0–4 [nem adható: 1 és 3]
Eseményeket alakító tényezők feltárása	M A vizsgázó bemutatja a hódító háborúk hatását a római parasztságra, és feltárja ennek következményét. T Rögzíti, hogy a római parasztság jelentős része elvesztette földjeit, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. az elhúzódó háborúkban katonáskodniuk kellett, alulmaradtak a nagybirtokkal folytatott versenyben). T Rögzíti, hogy kialakult egy új, nincstelen réteg (az antik proletariátus), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. Rómába költöztek, polgárjogukból éltek, kenyeret és cirkuszt követeltek) vagy rögzíti, hogy a folyamat következménye volt a hadsereg válsága is, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a polgároknak magukat kellett felfegyverezni, a katonáskodáshoz vagyon kellett, fogyott a hadkötelesek száma) vagy rögzíti, hogy a problémát a Gracchusok akarták megoldani, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. földosztást terveztek, felújították a Licinius-féle földtörvényt, korlátozni akarták a bérelhető föld mennyiségét).	0–6 [nem adható: 1 és 4]
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		24
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		12

14. Első ipari forradalom (rövid)		
Szemponatok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően a gőz felhasználásának jelentőségét mutatja be az iparban és a közlekedésben. A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel (pl. a gőzgépek alkalmazása és a gyárak / tömegtermelés kialakulása).	0–4
Tájékozódás térben és időben	M A vizsgázó a történelmi eseményeket térben és időben elhelyezi. T Rögzíti, hogy az első ipari forradalom a XVIII. század második felében bontakozott ki, és utal a téma valamely térbeli vonatkozására (pl. az ipari forradalom / a gőzgépek elterjedése Angliában vette kezdetét, iparvidékek / iparvárosok alakultak ki).	0–4 [nem adható: 1 és 3]
Szaknyelv alkalmazása	M A vizsgázó helyesen alkalmazza az általános, illetve a témához kapcsolódó történelmi fogalmakat. T Szakszerűen használja a következő általános és konkrét történelmi fogalmakat: pl. ipari forradalom, gőzgép, gyár, közlekedés.	0–4 [nem adható: 1 és 3]
Források használata	M A vizsgázó beépíti válaszába a forrásokban található információkat, és következtetéseket von le belőlük. T Rögzít a két kép alapján egy lényegi változást (pl. a kézi erővel működtetett eszközöket felváltották a gépek, a manufaktúrákat felváltották a gyárak), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. kialakult a tömegtermelés, a gőzgépek legkorábban a textilipart forradalmasították).	0–4 [nem adható: 1 és 3]
Eseményeket alakító tényezők feltárása	M A vizsgázó bemutatja a gőz felhasználásának összetevőit, és rávilágít arra, hogyan ösztönözte ez az ipari forradalom kibontakozását. T Rögzíti, hogy a James Watt által kifejlesztett gőzgép elterjedt a gazdaság különböző ágaiban, és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. a gőzgépek tökéletesítését a bányászat ösztönözte, a Watt-féle gőzgép a dugattyú egyenes vonalú mozgását forgómozgássá alakította át, alkalmas volt más gépek meghajtására is, a gőzgépek elterjedése fellendítette a vasérc- / szénbányászatot). T Rögzíti, hogy a gőz felhasználása forradalmasította a közlekedést (gőzmozdony, gőzhajó feltalálása), és tesz egy érdemi megállapítást ennek jelentőségére vonatkozóan (pl. a szállítás olcsóbbá / gyorsabbá vált, szárazföldön is nagy tömegű árut tudtak szállítani, összeköttetést teremtett a gyárak és a nyersanyag-lelőhelyek / felvevőpiacok között).	0–6 [nem adható: 1 és 4]
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		24
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		12

15. Erdély vallási viszonyai (rövid)		
Szemponatok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően a vallási helyzetet és a vallási kérdés kezelését mutatja be Erdélyben. A válasz a forrás felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel (pl. a vallási türelem a belső nyugalom helyreállítását szolgálta).	0–4
Tájékozódás térben és időben	M A vizsgázó a történelmi eseményeket térben és időben elhelyezi. T Rögzíti, hogy a reformáció a XVI. században bontakozott ki Erdélyben, <i>vagy</i> a vallási türelem a XVI–XVII. században volt jellemző, és tesz egy megállapítást Erdély geopolitikai helyzetére vonatkozóan (pl. az Oszmán Birodalom hűbéres állama volt, két nagyhatalom között helyezkedett el) <i>vagy</i> utal a rendek térbeli elhelyezkedésére (szász városok, Székelyföld, magyar megyék).	0–4 [nem adható: 1 és 3]
Szaknyelv alkalmazása	M A vizsgázó helyesen alkalmazza az általános, illetve a témához kapcsolódó történelmi fogalmakat. T Szakszerűen használja a következő általános és konkrét történelmi fogalmakat: pl. vallási türelem, katolikus, protestáns, lutheránus, kálvinista, unitárius / antitrinitárius.	0–4 [nem adható: 1 és 3]
Források használata	M A vizsgázó beépíti válaszába a forrásban található információkat, és következtetéseket von le belőlük. T Rögzíti a forrás valamely lényeges elemét (pl. a települések lakossága maga választhatta meg vallását / lelkészét, a lutheránus és a kálvinista egyház között ellenségeskedés volt), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. a reformációnak több irányzata is elterjedt Erdélyben, a lutheránus és a kálvinista egyház egyenjogúvá vált, a kálvinista felekezetet is bevettnek nyilvánították, a felekezeti megoszlás részben követte a rendi / etnikai tagoltságot, az országgyűlés igyekezett véget vetni a viszálykodásnak).	0–4 [nem adható: 1 és 3]
Eseményeket alakító tényezők feltárása	M A vizsgázó bemutatja Erdély vallási helyzetét, és rámutat annak sajátosságaira. T Rögzíti a négy bevett felekezetet (katolikus, lutheránus, kálvinista, unitárius / antitrinitárius), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. a lutheri reformáció hamar elterjedt a szász városokban, a fejedelmek közt katolikusok és protestánsok is voltak, a románok görögkeleti vallása nem minősült bevettnek), <i>vagy</i> utal a felekezeti viszonyok és a rendi tagoltság közt összefüggésekre (a magyar nemesek többsége kálvinista és unitárius, a székelyek többsége katolikus volt, a szászok a lutheránus vallást követték). T Rögzíti, hogy Erdélyben vallási türelem volt, és megmagyarázza ezt (szabad vallásgyakorlás a bevett felekezetekre vonatkozóan) <i>vagy</i> tesz egy érdemi	0–6 [nem adható: 1 és 4]

	megállapítást erre vonatkozóan (pl. a korabeli Európában jellemzőek voltak a vallásüldözések / vallásháborúk, a belső viszálykodás gyengítette volna Erdélyt, a fejedelmek hatalmi érdekei megkívánták a rendekkel való együttműködést).	
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		24
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		12

16. Mohács következményei (hosszú)

Szemponatok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően a mohácsi csata katonai és politikai következményeit ismerteti. A válasz lényegre törően mutatja be a kettős királyválasztást. Az elemzés feltárja a török hódító törekvéseket. A vizsgázó válaszában felhasználja, értelmezi a forrásokat, azokból lényeges megállapításokat, következtetéseket fogalmaz meg.	0-8
Tájékozódás térben és időben	M A vizsgázó a történelmi eseményeket térben és időben elhelyezi. T Rögzíti, hogy a mohácsi csatára 1526-ban került sor, és meghatározza a két király uralmi területét.	0-4 [nem adható: 1 és 3]
Szaknyelv alkalmazása	M A vizsgázó helyesen alkalmazza az általános, illetve a témához kapcsolódó történelmi fogalmakat. T Szakszerűen használja a következő általános és konkrét fogalmakat: pl. szultán, király, országgyűlés, hódítás, vár.	0-4 [nem adható: 1 és 3]
Források használata	M A vizsgázó beépíti válaszába a forrásokban található információkat, és következtetéseket von le belőlük. T Rögzíti a kép valamelyik elemét (pl. a török haderő jelentős tüzérséggel rendelkezett, Bécset jól megerősítették, a város a Duna mentén fekszik), és megállapítja, hogy Szulejmán (1529-ben) sikertelenül ostromolta Bécset. T Rögzíti Jurisics levelének valamely elemét (pl. Jurisics időt akart nyerni, a török jelentős túlerőben volt, Szulejmán terve Bécs ostroma lehetett, Bécset birodalmi csapatok védték), és megállapítja, hogy Jurisics Kőszegnél feltartóztatta a törököt. T Rögzíti, hogy a váradi egyezmény értelmében János halála esetén Ferdinánd lenne az örököse, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a két király elismerte egymás uralmát, el akarták kerülni a török hódítást, Jánosnak később fia született és az egyezményt megszegték).	0-8 [nem adható: 1 és 5]

Eseményeket alakító tényezők feltárása	<p>M A vizsgázó bemutatja a mohácsi csata katonai és politikai következményeit.</p> <p>T Rögzíti, hogy a mohácsi csatában meghalt II. Lajos király, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. az ország vezető nélkül maradt, számos főúr és főpap is meghalt, a királynak nem volt utóda).</p> <p>T Rögzíti, hogy Szapolyai Jánost királlyá választották, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. Szapolyai erdélyi vajda volt, a köznemesi párt vezérének számított, a rákosi végzésre hivatkozott, a törökhöz fordult segítségért).</p> <p>T Rögzíti, hogy Habsburg Ferdinándot is királlyá választották, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. Ferdinánd bátyja V. Károly volt, a Habsburg Birodalom segítségére számíthatott, a Habsburg-Jagelló házassági szerződésre hivatkozott).</p> <p>T Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését.</p>	0-10 [nem adható: 1 és 6]
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	<p>A kifejtés mondatokból áll, a mondatok világosak és egyértelműek.</p> <p>Az elemzés szerkesztett szöveg, a tartalom logikus kifejtését szolgálja.</p> <p>A vizsgázó megállapításai árnyalt elemzőkészségről tanúskodnak.</p> <p>A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.</p>	0-8
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		42
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		21

17. Batthyány-kormány**(rövid)**

Szemponatok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	<p>A vizsgázó alapvetően a Batthyány-kormány megalakulásának jelentőségét mutatja be.</p> <p>A válasz a forrás felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel (pl. a felelős kormány korlátozta az uralkodó hatalmát).</p>	0-4
Tájékozódás térben és időben	<p>M A vizsgázó a történelmi eseményeket térben és időben elhelyezi.</p> <p>T Rögzíti, hogy a Batthyány-kormány az 1848. március 15-én kirobbant forradalmat követően alakult meg <i>vagy</i> működését az 1848. április 11-én szentesített törvények szabályozták, és utal arra, hogy Magyarország a Habsburg Birodalom része volt.</p>	0-4 [nem adható: 1 és 3]
Szaknyelv alkalmazása	<p>M A vizsgázó helyesen alkalmazza az általános, illetve a témához kapcsolódó történelmi fogalmakat.</p> <p>T Szakszerűen használja a következő általános és konkrét történelmi fogalmakat: pl. felelős kormány, végrehajtó hatalom, országgyűlés, uralkodó.</p>	0-4 [nem adható: 1 és 3]

Források használata	<p>M A vizsgázó beépíti válaszába a forrásban található információkat, és következtetéseket von le belőlük.</p> <p>T Rögzíti a forrás valamely lényeges elemét (pl. a kormány lett a végrehajtó hatalom, az uralkodó rendeleteit miniszteri jóváhagyáshoz kötötték, a kormány a helytartótanács, a kancellária és a kincstár / kamara hatáskörét vette át), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. ezzel korlátozták az uralkodó hatalmát, megszűntek a korábbi kormányzások, növekedett Magyarország önállósága).</p>	0–4 [nem adható: 1 és 3]
Eseményeket alakító tényezők feltárása	<p>M A vizsgázó bemutatja a Batthyány-kormány alapvető jellemzőit, és rávilágít jelentőségükre.</p> <p>T Rögzít egy tényt a Batthyány-kormány összetételének vagy megalakulásának körülményeire vonatkozóan (pl. megnevez legalább hármat a kormány tagjai közül, Batthyány Lajos az Ellenzéki Párt elnöke volt, a kormányt István nádor nevezte ki), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. a kormány legtöbb tagja a reformellenzék soraiból került ki, több politikai irányzat képviselői is jelen voltak a kormányban, külügyminiszter nem volt, a hadügy-minisztérium / pénzügy-minisztérium jogköre tisztázatlan maradt).</p> <p>T Rögzíti, hogy a kormány a (népképviselői) országgyűlésnek volt felelős, és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. Magyarország alkotmányos monarchiává vált, modern / polgári parlamentáris rendszer jött létre, ez megfelelt a liberális eszméknek / a polgári átalakulás gondolatának, a kormány kinevezésével a felirati javaslat / a 12 pont egyik követelése teljesült, a felelős minisztériummal Magyarország és a birodalom viszonya változott alapvetően).</p>	0–6 [nem adható: 1 és 4]
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		24
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		12

18. Széchenyi István programja (hosszú)

Szempontok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	<p>A vizsgázó alapvetően Széchenyi István programját mutatja be.</p> <p>Ismerteti a legfontosabb reformjavaslatokat és gyakorlati tetteket.</p> <p>Rávilágít Széchenyi programjának és tevékenységének céljaira, jelentőségére.</p> <p>A vizsgázó válaszában felhasználja, értelmezi a forrásokat, azokból lényeges megállapításokat,</p>	0-8

	következtetéseket fogalmaz meg.	
Tájékozódás térben és időben	<p>M A vizsgázó a történelmi eseményeket térben és időben elhelyezi.</p> <p>T Rögzíti, hogy Széchenyi Hitel című műve 1830-ban jelent meg, vagy rögzíti a reformkor időbeli határait (1825/1830/1832–1848), és utal a téma valamely térbeli vonatkozására (pl. Széchenyire hatottak a nyugati / angol minták, lojális volt a bécsi udvarhoz, Magyarország a Habsburg Birodalom része volt).</p>	0-4 [nem adható: 1 és 3]
Szaknyelv alkalmazása	<p>M A vizsgázó helyesen alkalmazza az általános, illetve a témához kapcsolódó történelmi fogalmakat.</p> <p>T Szakszerűen használja a következő általános és történelmi fogalmakat: pl. reformkor, polgári átalakulás, jobbágy, robot, főnemes / arisztokrácia, ősiség.</p>	0-4 [nem adható: 1 és 3]
Források használata	<p>M A vizsgázó beépíti válaszába a forrásokban található információkat, és következtetéseket von le belőlük.</p> <p>T Rögzíti a forrás valamely lényegi elemét (pl. összefogásra / a gazdaság fellendítésére buzdítja a birtokosokat, tagadja, hogy az udvar lenne a felelős az elmaradottságért), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. a reformok végrehajtását az arisztokrácia vezetésével képzelte el, bízott az udvar támogatásában, a Hitel a reformkor programadó műve lett).</p> <p>T Rögzíti a forrás valamely lényegi elemét (pl. Széchenyi azzal érvelt, hogy a robot nem hatékony, a bér munkát hatékonyabbnak tartotta), és megállapítja, hogy Széchenyi a robot eltörlését szorgalmazta.</p> <p>T Rögzíti a forrás valamely lényegi elemét (pl. Széchenyi a kereskedelem fellendülését / a Balaton-parti települések virágzását / a szénbányászat fellendülését remélte a gőzhajózástól, nyugati példákat hozott fel a fejlődésre), és megállapítja, hogy előmozdította a balatoni gőzhajózást / a közlekedést.</p>	0-8 [nem adható: 1 és 5]
Eseményeket alakító tényezők feltárása	<p>M A vizsgázó bemutatja Széchenyi programját és gyakorlati tevékenységét, és rávilágít ezek céljaira, jelentőségére.</p> <p>T Rögzít egyet Széchenyinek a forrásokban nem szereplő reformjavaslatai közül (pl. az ősiség eltörlése, részleges közteherviselés bevezetése, a céhek eltörlése, a törvény előtti egyenlőség megvalósítása, nem nemesek is birtokolhassanak földet), és tesz egy érdemi megállapítást ezekre vonatkozóan (pl. javaslatai a polgári átalakulást / a modernizációt szolgálták, a gazdasági reformokat tekintette elsődlegesnek).</p> <p>T Rögzíti, hogy Széchenyi programja művekben jelent meg vagy megemlíti valamely jelentősebb művét (pl. Hitel, Világ, Stádium, Kelet népe), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. a Hitel a reformkor programadó műve lett, a Stádiumot az országgyűlésre írta</p>	0-10 [nem adható: 1 és 6]

	<p>/ a Stádiumban 12 pontban fogalmazta meg javaslatait, vitázott Dessewffy Józseffel / Wesselényi Miklóssal / Kossuth Lajossal, az 1840-es években elszigetelődött).</p> <p>T Rögzít legalább kettőt Széchenyinek a forrásban nem szereplő gyakorlati alkotásai közül (pl. a Magyar Tudományos Akadémia megalapításában játszott szerepe, kaszinó alapítása, lóversenyek meghonosítása, folyószabályozás / Lánchíd megépítésének kezdeményezése, gazdasági vállalkozások), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. az Akadémia elsődleges célja a nyelvművelés volt, hatással voltak rá angliai utazásai, fontosnak tartotta a közlekedés / a gyáripar fejlesztését).</p> <p>T Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését.</p> <p><i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem pontozásánál is.</i></p>	
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	<p>A kifejtés mondatokból áll, a mondatok világosak és egyértelműek.</p> <p>Az elemzés szerkesztett szöveg, a tartalom logikus kifejtését szolgálja.</p> <p>A vizsgázó megállapításai árnyalt elemzőkészségről tanúskodnak.</p> <p>A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.</p>	0-8
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		42
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		21

19. Kádár-kori áruellátás (rövid)

Szemponatok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	<p>A vizsgázó alapvetően a Kádár-korszakbeli áruellátás és életszínvonal ellentmondásosságát tárja fel.</p> <p>A válasz a forrás felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel (pl. az áruhiány ellentétben állt a rendszer önképével és törekvéseivel vagy a tervgazdaság következménye volt).</p>	0-4
Tájékozódás térben és időben	<p>M A vizsgázó a történelmi eseményeket térben és időben elhelyezi.</p> <p>T Rögzíti a Kádár-korszak időbeli határait (1956–1988/89), vagy utal rá, hogy ezek a jelenségek az 1960–80-as évtizedekre jellemzőek Magyarországon.</p>	0-4 [nem adható: 1 és 3]
Szaknyelv alkalmazása	<p>M A vizsgázó helyesen alkalmazza az általános, illetve a témához kapcsolódó történelmi fogalmakat.</p> <p>T Szakszerűen használja a következő általános és konkrét történelmi fogalmakat: pl. szocializmus / kommunizmus, életszínvonal, áruellátás, tervgazdaság.</p>	0-4 [nem adható: 1 és 3]
Források használata	<p>M A vizsgázó beépíti válaszába a forrásban található információkat, és következtetéseket von le belőlük.</p> <p>T Rögzíti a kép mondanivalóját (pl. áruhiány), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. ez</p>	0-4 [nem adható: 1 és 3]

	ellentétben állt a rendszer törekvéseivel, ez ellentétben állt a rendszer önképével / propagandájával, ez a tervgazdaság következménye volt, értelmezi a hiánygazdaság fogalmát, ezzel a korban már lehetett viccelni).	
Eseményeket alakító tényezők feltárása	<p>M A vizsgázó bemutatja a Kádár-korszak áruellátásának és életszínvonalának ellentmondásosságát, és feltárja annak okait.</p> <p>T Rögzíti, hogy a Kádár-korszakban a korábbi időszakhoz képest jelentős gyarapodás következett be, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. értelmezi a gulyáskommunizmus / fridzsiderszocializmus fogalmát, ez politikai célkitűzés is volt, ez összefügg az 1956-os forradalommal, következménye viszonylagos elégedettség / a rendszer elfogadottsága / társadalmi kiegyezés lett, konkrét példákkal támasztja alá állítását: pl. lakáshelyzet, tartós fogyasztási cikkek, élelmiszerellátás).</p> <p>T Rögzíti a gyarapodás valamely hiányosságát / árnyoldalát (pl. minőségi problémák, lemaradás a nyugat-európai országoktól nem csökken), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a problémák oka a tervgazdaság, a jóléti politika eladósodáshoz vezetett) vagy rögzít egy lényeges tényt a humor vagy a propaganda szerepéről (pl. a humor feszültség-levezető szelepként működött, a propaganda a rendszer sikereit hangsúlyozta, jellemző volt némi önirónia), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. az elnyomás enyhébb volt, Kádár személyének nagy volt a szerepe).</p>	0–6 [nem adható: 1 és 4]
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		24
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		12

20. Magyarországi hadműveletek (hosszú)

Szemponatok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	<p>A vizsgázó alapvetően a második világháború magyarországi hadműveleteit ismerteti.</p> <p>A válasz lényegre törően mutatja be Magyarország hadszíntérré válását.</p> <p>Az elemzés feltárja a katonai erőviszonyokat.</p> <p>A vizsgázó válaszában felhasználja, értelmezi a forrásokat, azokból lényeges megállapításokat, következtetéseket fogalmaz meg.</p>	0-8
Tájékozódás térben és időben	<p>M A vizsgázó a történelmi eseményeket térben és időben elhelyezi.</p> <p>T Rögzíti a kiugrási kísérlet dátumát (1944. október 15.), és utal a téma legalább két térbeli elemére (pl. Erdély,</p>	0-4 [nem adható: 1 és 3]

	Debrecen / Hortobágy, Budapest, Dunántúl / Székesfehérvár).	
Szaknyelv alkalmazása	M A vizsgázó helyesen alkalmazza az általános, illetve a témához kapcsolódó történelmi fogalmakat. T Szakszerűen használja a következő általános és konkrét fogalmakat: pl. háború, fegyverszünet, hadszíntér, ostrom.	0-4 [nem adható: 1 és 3]
Források használata	M A vizsgázó beépíti válaszába a forrásokban található információkat, és következtetéseket von le belőlük. T Rögzíti Vörös Lajos véleményét (el kell foglalni a Déli-Kárpátokat, a Kárpátok védelmet nyújtana a szovjet támadás ellen), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. Románia átállása új helyzetet teremtett, innen várták a szovjet támadást, a hadművelet sikertelen volt, a szovjetek elfoglalták Erdélyt). T Rögzíti a veszteségi adatok valamely lényegi jellemzőjét (pl. a szovjet veszteségek magasabbak, a szovjet erők létszáma is jóval magasabb volt), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a szovjet előrenyomulást nem sikerült megállítani, a szovjetek elfoglalták az Alföldet, ez volt a háború egyik legnagyobb páncélos ütközete, a németek a balkáni visszavonulást fedezték). T Rögzíti a térkép valamely elemét (pl. a németek támadó hadműveletet terveztek, a szovjeteket a Duna mögé akarták szorítani, a harc a Dunántúlért folyt), és megállapítja, hogy a támadás összeomlott.	0-8 [nem adható: 1 és 5]
Eseményeket alakító tényezők feltárása	M A vizsgázó bemutatja a magyarországi hadműveleteket és a kiugrási kísérletet. T Rögzíti, hogy Horthy 1944. október 15-én megkísérelte a háborúból való kiugrást, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a kísérletet rosszul készítették elő, csak Dálnoki Miklós Béla állt át, a magyar hadsereg folytatta a háborút, Horthyt félreállították). T Rögzíti, hogy Budapestet a szovjetek megostromolták, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. Hitler utasítására a várost védeni kellett, a német-magyar haderő megkísérelte a kitörést, súlyos károk keletkeztek). T Rögzíti, hogy Magyarországot 1945 áprilisára foglalták el / szabadították fel a szovjet csapatok, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a magyar haderő egy része visszavonult Ausztriába, ezzel Magyarország számára véget ért a háború, számba veszi a veszteségeket, értelmezi a megszállás-felszabadulás fogalompárt). T Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését. <i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem pontozásánál is.</i>	0-10 [nem adható: 1 és 6]

Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	A kifejtés mondatokból áll, a mondatok világosak és egyértelműek. Az elemzés szerkesztett szöveg, a tartalom logikus kifejtését szolgálja. A vizsgázó megállapításai árnyalt elemzőkészségről tanúskodnak. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0-8
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		42
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		21

A feladatlapon szereplő források (szöveg, kép, táblázat, grafikon) lelőhelyei:

3. feladat: erettsegifel.hu

6. feladat: www.flickr.com, commons.wikimedia.org

11. feladat: wikipedia.org

12. feladat: www.freepress.net, www.fanpop.com, danielberhane.com,
migrationobservatory.ox.ac.uk

19. feladat: www.tte.hu